

UPPSALA
UNIVERSITET

BESLUT

2026-03-31 Dnr UFV 2026/208

Skolverket

Uppsala universitet
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Anna Hagborg

Telefon

018-471 1492

www.uu.se

Anna.hagborg@uu.se

Remiss avseende förslag till nya föreskrifter samt ändring i föreskrifter gällande utbildning på gymnasial nivå

Beslut

Härmed beslutas att

Uppsala universitet överlämnar expertgruppens yttrande som sitt svar på
rubricerad remiss.

Bakgrund

Uppsala universitet har beretts möjlighet att besvara ovan rubricerad
remiss.

Bifogat yttrande har utarbetats av professor Ulrika Dahl vid Centrum för
genusforskning och docent Robert Thorp vid Institutionen för pedagogik,
didaktik och utbildningssociologi.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av
universitetsdirektör Caroline Sjöberg, efter föredragning av enhetschef och
utbildningsledare Anna Hagborg. Närvarande därutöver var
akademiombudsman Per Abrahamsson och Uppsala studentkårs
ordförande Calle Per Hendor Jonsson.

Anders Hagfeldt

Anna Hagborg

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2026-03-31 Dnr UFV 2026/208

Skolverket

Uppsala universitet
751 05 Uppsala

Besöksadress

Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare

Anna Hagborg

Telefon

018-471 1492

www.uu.se

Anna.hagborg@uu.se

Remiss avseende förslag till nya föreskrifter samt ändring i föreskrifter gällande utbildning på gymnasial nivå

Uppsala universitet har beretts möjlighet att besvara ovan rubricerad remiss.

Bifogat yttrande har utarbetats av professor Ulrika Dahl vid Centrum för genusforskning och docent Robert Thorp vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningssociologi.

Uppsala universitet tillstyrker de föreslagna ändringarna i föreskrifterna som rör införandet av gymnasieämnet *jämställdhet och jämlikhet* samt införandet av en ny nivå i *humanistisk och samhällsvetenskaplig fördjupning*, men vill lämna följande synpunkter.

Kort sammanfattning

I en värld präglad av ökade ojämlikheter och polariseringar framstår gymnasieämnet *jämställdhet och jämlikhet* som både högaktuellt och väsentligt för elevers framtida möjligheter att navigera liv och arbete. Grunden för ämnet bör dock läggas redan inom ramen för ämnet samhällsvetenskap på högstadiet och möjligheten att välja denna kurs inom olika program bör tydliggöras inför gymnasieval.

Det är särskilt viktigt att ämnet erbjuds på såväl högskole- som yrkesförberedande program då det är direkt relevant för att förstå framtida möjligheter och utmaningar och ökar elevers medvetenhet om och förståelse av sin egen situation – som i mångt och mycket är förbundna med strukturella maktordningar och normer snarare än individuella val.

Det är utmärkt att lärare som ger kursen bör vara förtrogna med ämnet, vilket innebär att nya kurser i anslutning till lärarutbildning och med expertis från genusvetenskap bör utformas och erbjudas på universiteten.

Kopplingen mellan den värdegrund som skolan vilar på och som beskrivs på flera ställen i konsekvensutredningen är dock otydlig. Skolans värdegrund bör reflekteras genomgående i gymnasieutbildningar och därmed genomsyra undervisning och bemötande av elever i alla program och kurser, det vill säga i skolan i stort och därmed skiljas en aning från *ämnet/kursen* i fråga.

I ämnet genusvetenskap studeras olika perspektiv på makt och därmed olika förklaringar till varför samhället har varit och förblir ojämlikt och

YTTRANDE

2026-03-31 Dnr UFV 2026/208

ojämställt. Jämställdhet är ett politik/policy område och därmed i sig föremål för politiska omförhandlingar och direktiv. Det blir därmed viktigt att maktperspektiv på samhälle, arbete, familj införlivas (eller i fall där det redan är implementerat) och bibehålls i alla humanistiska och samhällsvetenskapliga kurser. Den möjlighet till specialisering som kursen erbjuder bör alltså *inte* ersätta att dessa frågor även belyses i andra kurser.

Med avseende på den nya nivån i humanistisk och samhällsvetenskaplig fördjupning är det problematiskt att vetenskapligt förhållningssätt riskerar att reduceras till källkritik och metod. Om det endast är metoder som uppmärksammas finns det en stor risk att eleverna får en alltför begränsad (och i vissa fall direkt felaktig) förståelse av vad vetenskaplighet innebär.

Kommentarer och ändringsförslag

Gymnasieämnet *jämställdhet och jämlikhet*

Innehåll

Det är bra att experter från genusvetenskap och närliggande forskningsområden tillfrågats rörande kursplanens utveckling och utformning.

I den del av kursplanen som beskriver förutsättningar för elever att utveckla olika kunskaper är formuleringen *kan* i den första strecksatsen olycklig. Den implicerar att det skulle vara ett val att befinna sig i en underordnad position när det handlar om strukturer, normer och maktordningar. Med utgångspunkten att kön- och maktperspektiv handlar om att analysera samhällelig fördelning av makt, inflytande och resurser, blir det otydligt vad ordet *kan* innebär i detta sammanhang. Uppsala universitet föreslår följande omformulering av den första strecksatsen: "Hur maktförhållanden kopplade till bland annat kön, socioekonomisk position samt rasifiering präglar människors förutsättningar, liksom hur det påverkar fördelningen av makt och resurser samt människors handlingsutrymme."

I beskrivningen av det centrala innehållet under *studier, arbetsliv och privatliv* bör den första strecksatsen (om orsaker till och konsekvenser av skillnader i studieresultat och utbildningsval) kompletteras med ett tillägg om hur dessa skillnader uppstår. Det förefaller också ojämnt att endast elever som väljer denna kurs ska få kunskap om hur ojämlikhet påverkar studieresultat, upplevelser av skolan, och hur privatlivet påverkar detta. Det borde ingå i det övergripande arbetet med en likvärdig skola. En tydlig koppling mellan denna kurs och den övergripande utbildningen bör skrivas fram på ett tydligare sätt, t ex hur och var kunskap införlivas om dessa grundläggande demokratiska frågor i skolans ämnesplaner på ett generellt plan.

I kursen Nivå 1a2, 50 poäng bör det centrala innehållet i strecksatsen som rör orsaker till och konsekvenser av könssegregation breddas genom att belysa segregation i samhället i stort, liksom andra strukturella ojämlikheter på arbetsmarknaden.

Den strecksats (under samma kurs) som rör analys av ojämlika förhållanden i elevnära sammanhang är bra, men detta område borde också vara ett tema för allmän samhällsvetenskap eller för andra ämnen som rör elevers möjligheter till delaktighet i skolan och samhället.

En mer generell kommentar som rör ämnesplanen är att det bör tydliggöras hur färdigheter och förmågor som utvecklas på kursen kan komma till nytta i arbetslivet och för vidare studier. Det behöver också tydliggöras att det är skillnad på jämställdhet som policy-/politikområde och förmågan att se, förstå och analysera maktstrukturer i samhället utifrån olika perspektiv.

Lärares kompetens för att bedriva undervisning i ämnet

Förslagsvis bör lärarutbildningen inbegripa tydliga och fördjupande moment som förbereder lärare för undervisning i dessa frågor – också för att tydliggöra för studenterna vad vinsterna med denna kunskap kan vara. Det bör säkerställas att alla skolor har kvalificerad personal som kan undervisa i ämnet, t ex genom att universiteten håller kontakt med lärare och skolor för kontinuerlig fortbildning.

Uppföljning av intresse hos lärare och elever för ämnet, resultatet av undervisningen och dess effekter bör göras i samråd med forskare, t ex genom följeforskning.

Den nya nivån i humanistisk och samhällsvetenskaplig fördjupning

När det gäller den nya nivån i humanistisk och samhällsvetenskaplig fördjupning är det ett problem att vetenskapligt förhållningssätt riskerar att reduceras till källkritik och metod. Ett vetenskapligt förhållningssätt handlar om en bredare kompetens som även inbegriper bland annat kontextkunskaper, förståelse och värdering av det vetenskapliga fältet, förmåga att identifiera och motivera forskningsproblem i relation till en vetenskaplig kontext samt en förståelse för vilka sanningsanspråk (i plural) som kan göras och förhållningssätt till olika kriterier för att erhålla sann kunskap. Inom forskning spelar den vetenskapliga metoden alltid en underordnad roll och om det endast är metoder som uppmärksammas så finns det en stor risk att eleverna får en alltför begränsad (och i vissa fall direkt felaktig) förståelse av vad vetenskaplighet innebär. Det är också anmärkningsvärt att ämnesplanen föreslår undervisningsformer för den nya nivån, något som inte brukar förekomma i ämnesplaner i vanliga fall.